

SÈRIE 1

A tots els exercicis i opcions les puntuacions parcials de totes les preguntes són orientatives. Les respostes proposades per la pauta són indicatives i en cap cas exhaustives. El corrector o correctora aplicarà el seu criteri per prendre en consideració altres respostes que consideri correctes, en tot cas valorarà positivament –a més dels continguts conceptuals- l'ordre en l'exposició, la precisió i el llenguatge emprat, i tindrà més en compte i valorarà positivament allò que els alumnes aportin, més que no pas allò que deixin de dir. També valorarà positivament la utilització de la terminologia geogràfica i la claredat en l'exposició.

Opció A**Exercici 1: Mapa sobre el total d'ocupats en el sector primari i en la indústria agroalimentària**

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu general 6, del currículum i dels aprenentatges referits al bloc 3 del document de concreció del currículum: *Territori i activitats econòmiques*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1. [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes següents:

a) (0,5 punts)

Es tracta d'un mapa temàtic de Catalunya per comarques que mostra el total de població activa ocupada en el sector agrari i en la indústria alimentària l'any 2007.

Les dades es representen amb dos semicercles proporcionals que representen el total de població activa ocupada en la indústria alimentària i en el sector agrari.

La font és *l'Atles de la nova ruralitat. 2009*

b) (0,5 punts)

L'alumne ha d'assenyalar els aspectes següents que s'aprecien clarament:

-A una bona part de les comarques de Barcelona i Girona la població ocupada a la indústria agroalimentària és significativament més important que l'ocupada al sector agrari. En canvi a la major part de les comarques de Lleida i Tarragona (tret dels casos de la Segarra i el Baix Penedès) hi predomina la població ocupada al sector primari.

Cal destacar el fet que la comarca amb major nombre d'ocupats en el sector agroalimentari és el Barcelonès, i que també és la segona en ocupats en el sector primari, només superada pel Segrià.

2. [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

població activa agrària: Fa referència als ocupats que treballen en l'agricultura, la ramaderia o l'explotació forestal. També s'inclou la població que vol treballar en el sector, i cerca feina encara que no hi hagi treballat mai o estigui a l'atur.

(0,5 punts)

agroindústria: Es tracta del sector de manipulació i/o transformació dels productes agrícoles i ramaders (també s'hi poden incloure els forestals i de la pesca) en productes elaborats que es posen a disposició dels consumidors.

(0,5 punts)

3. [1,5 punts]**a)** (1 punt)

Els ocupats en el sector primari són majoria a totes les comarques de ponent, dels Pirineus i del sud de Tarragona, a més de a l'Alt i Baix Empordà i al Maresme.

(0,50 punts)

Les causes responen a que és en aquestes comarques on es concentra la producció agrària de Catalunya.

(0,50 punts)

b) (0,5 punts)

A les comarques de la regió metropolitana es concentra un bon nombre de indústries de transformació agroalimentària que donen feina a moltes persones, a més de les indústries de begudes (refrescs, cerveseres, etc.) que s'inclouen en aquest sector.

4. [1,5 punts]

a) (0,75 punts)

Els estudiants poden fer referència, entre d'altres, als punts següents com a condicionants de l'adaptació a les exigències de la P.A.C.:

- Millorar la competitivitat del sector, garantint la producció d'aliments a preus assequibles en el mercat mundial i l'adaptació de la producció a la demanda.
- Millorar les condicions sanitàries dels animals i el seu benestar, fet que reverteix positivament en la seguretat alimentària.
- Millorar l'estat del medi ambient agrari utilitzant mètodes de producció respectuosos amb l'entorn.
- Desenvolupar la indústria agroalimentària (la capdavantera del sector industrial espanyol) per tal d'augmentar el valor afegit dels productes agraris i forestals.

Es poden donar 0,25 punts per aspecte esmentat (inclosos aquells altres que el corrector estimi pertinents) fins a un màxim de 0,75 punts

b) (0,75 punts)

Sobre l'aparició i importància de l'agricultura i la ramaderia ecològica L'alumnat pot fer referència, entre d'altres, als aspectes següents:

- L'agricultura ecològica va començar a Catalunya i Espanya fa uns 30 anys degut a la competència de l'agricultura de mercat d'altres països i l'augment de la demanda per la consciència ecològica de la població.
- En els darrers anys l'aparició en el mercat de "productes transgènics" procedents de l'agricultura comercial i la prohibició expressa d'utilitzar productes genèticament modificats (OGM) en l'agricultura ecològica, ha fer créixer el seu consum.
- Encara que aquest model agrícola té molt bon nivell de qualitat i és competitiu, es troba poc present al mercat interior català i espanyol en comparació a altres països de la UE.
- A Catalunya proliferen iniciatives de producció i distribució de productes ecològics que intenten fer arribar directament els productes al consumidor sense intermediaris, per tal de fer-los competitius amb l'agricultura comercial.
- La ramaderia ecològica encara és molt reduïda i es troba en un procés d'adaptació amb volums de producció baixos. Presenta importància a nivell local tot i la incentivació i el futur que presenta en els mercats artesanals i locals.

Es poden donar 0,25 punts per aspecte esmentat (inclosos aquells altres que el corrector estimi pertinents) fins a un màxim de 0,75 punts

Exercici 2: Gràfic sobre l'illa de calor urbana

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu general 6, del currículum i dels aprenentatges referits als blocs 2 i 4 del document de concreció del currículum: Medi Ambient i Paisatges / *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1. [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes següents:

a) (0,5 punts)

Indicar que es tracta d'un gràfic esquemàtic, adaptat del Programa Comet, en el que es representa una ciutat i el seu entorn. En l'eix horitzontal trobem diverses localitzacions: rural, comercial, centre ciutat i zona residencial. L'eix d'ordenades representa el valor de les temperatures en graus Celsius.

b) (0,5 punts)

De la gràfica es desprèn, com a fenomen principal, que la temperatura augmenta a mesura que ens acostem al centre de la ciutat i disminueix a mesura que ens allunyem cap a la perifèria. La diferència de temperatures entre la perifèria i el centre està al voltant dels 3°C.

2. [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

illa de calor: Es tracta d'un fenomen microclimàtic que implica un augment de la temperatura en el centre de la ciutat en relació amb la seva perifèria.

(0,5 punts)

microclima: És una modificació dels valors dels elements climàtics (temperatura, precipitació, humitat de l'aire, etc.) propis del clima regional, a causa de factors de caràcter local (entre els que es poden mencionar el relleu, el pendent, la orientació, els usos del sòl, etc.).

(0,5 punts)

3. [1,5 punt]

En la resposta a aquest exercici l'alumne pot referir-se i barrejar diferents aspectes relatius tant a la morfologia urbana (tipologia de l'edificació, densitat d'edificis, volum i densitat de població, materials com l'asfalt que absorbeixen la radiació solar i l'alliberen en forma de calor, la xarxa de drenatge d'aigua,..) com al consum d'energia i transmissió de calor a l'aire de la ciutat que produeixen els vehicles, les calefaccions domèstiques, els aparells d'aire condicionat, les activitats industrials, etc.

La puntuació serà de 0,25 punts per cada element identificat fins un màxim d'1 punt. Se sumaran 0,5 punts més si diferencia explícitament entre factors relatius a la morfologia urbana i factors referents a l'elevat consum energètic de les ciutats.

4. [1,5 punts]

L'alumne ha d'identificar amb claredat que la gènesi del fenomen de l'illa de calor és independent del canvi climàtic, en el sentit que es produiria igualment en absència de canvi climàtic.

En tot cas, es pot fer referència a que el canvi climàtic incideix en que les temperatures assolides siguin més altes.

(0,75)

Hi ha varis exemples de microclimes generats per l'activitat humana, tant de manera voluntària com involuntària.

Entre els primers es podria fer referència al microclima de l'interior dels habitatges, per tal d'assolir el confort tèrmic, o a l'interior dels hivernacles, per tal de protegir els cultius i accelerar el seu creixement.

Els microclimes generats de manera no intencionada estan relacionats amb els canvis en els usos i les cobertes del sòl. La deforestació, la posada en funcionament de superfícies agrícoles, la urbanització del territori, etc., comporten canvis en els elements climàtics que donen lloc a microclimes.

(0,75)

Opció B**Exercici 1: Mapa de la població urbana al món**

A l'exercici es proposa la verificació d'una part dels objectius generals 2 i 10 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 3 del document de concreció del currículum: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1. [1 punt]

Es tracta d'un mapa del món que mostra la població urbana a diferents països i regions del Món l'any 2012. La Font del mapa és la web del Banc Mundial.
(0,25 punts)

L'alumne ha d'indicar que en el mapa s'observa que actualment els països amb més percentatge de població urbana es localitzen a Amèrica Llatina (Brasil, Veneçuela, l'Argentina, Xile) Amèrica del Nord, Europa Occidental (França, Suècia, Bèlgica, etc.) i Austràlia i Nova Zelanda. A més de països aïllats de l'Àsia i l'Àfrica (Japó, Aràbia Saudí, Guinea occidental).
(0,50 punts)

Pel contrari, alguns països del continent africà i el sud-est asiàtic mostren els percentatges més baixos de població urbana.
(0,25 punts)

2. [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

procés d'urbanització: Fenomen pel qual les ciutats creixen d'una manera accelerada, en població i superfície, sobretot, i els modes de vida urbans es fan extensius a grans àrees del territori.
(0,50 punts)

segregació espacial a les ciutats: Distribució de la població urbana en àrees diferents segons les seves característiques econòmiques, socials, culturals o religioses.
(0,50 punts)

3. [1,5 punts]

L'alumnat podria fer referència als següents aspectes:

Els ritmes d'urbanització són diferents arreu del món entre els països desenvolupats i els que estan en vies de desenvolupament en els diversos continents:

L'inici de procés d'urbanització accelerat, es va donar amb la industrialització del segle XIX als països desenvolupats (Europa, Amèrica del Nord, Japó, Austràlia).
En algunes grans regions del món, com per exemple a Europa, el ritme de creixement

de la població urbana en les últimes dècades ha estat escàs. Entre el 1995 i el 2000, el creixement de la població urbana va ser pràcticament del 0%, tot i que el conjunt de la població va créixer un 0,5 % anual.

(0,75 punts)

En els països en vies de desenvolupament, el creixement més ràpid s'ha produït a les ciutats de l'Amèrica Llatina, sobretot des de la segona meitat del segle XX. En el continent africà i a l'Àsia, el ritme de creixement de la població urbana en les últimes dècades ha estat molt elevat (a l'Àfrica entre el 1995 i el 2000, la població urbana va augmentar un 4,3% anual, mentre que el conjunt de la població creixia només un 2,4% anual).

Des dels inicis del segle XXI el creixement més gran de la població urbana es dona a l'Àfrica i a l'Àsia però sense assolir encara els percentatges sobre el total que es donen en els altres continents.

(0,75 punts)

4. [1,5 punts]

a) En les ciutats dels països desenvolupats es poden donar diferents tipus de segregació i polarització espacial de la població, com per exemple:

-Barris de luxe o zones de prestigi, com els districtes centrals de negocis (CBD), situades als centres de les ciutats, considerats espais de sobrecentralitat.

-Comunitats tancades: zones residencials exclusives separades per tanques i vigilades per guardes de seguretat. El cost de viure-hi és molt alt i només està a la disposició d'una minoria amb rendes molt altes.

-Gentrificació o elitització de centres antics de les ciutats que consisteix en la substitució progressiva dels habitants amb un escàs poder adquisitiu per altres amb un nivell de renda mitjana-alta, al temps que es produeix una rehabilitació també progressiva dels edificis i carrers.

-Barris dels extra radis o perifèrics, amb habitatges d'autoconstrucció i/o polígons residencials que sovint es converteixen en *guettos* de població amb baix poder adquisitiu i amb un percentatge molt alt d'immigrants.

b) A les ciutats dels països en vies de desenvolupament:

-La polarització social i la segregació urbana és molt més marcada entre els barris més rics del centre de les ciutats i els barris marginals de la perifèria, el que s'anomena la ciutat dual.

-La constant arribada de gent procedent de regions rurals fa que es formin barris sense cap planificació i amb construccions que no són més que barraques. Aquests barris reben diferents noms segons el país: *favelas* al Brasil, *villas miseria* a l'Argentina, *bidonvilles* a l'Àfrica, etc.

Es valorarà cadascun dels tipus de segregació urbana que s'expliquin a raó de 0,25 punts fins a sumar un total de 1,5 punts.

Exercici 2: Taula evolució taxa d'atur

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu general 1 i 7 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat*, del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en la descripció del gràfic els aspectes següents:

Es tracta d'una taula on es representen els valors de la taxa d'atur masculí, femení i total, des del 2001 a l'2011. A l'eix horitzontal es representen els diferents anys i en el vertical els valors de la taxa d'atur, en percentatge de la població activa.

La font és l'INE, 2012

(0,5 punts)

La observació de l'evolució de les taxes mostra que l'evolució de les tres taxes és gairebé idèntica, encara que la taxa d'atur femení està lleugerament per sobre que la d'atur masculí.

S'observa com després d'un lleuger augment entre 2001 i 2002, la taxa d'atur baixa fins a uns valors compresos entre el 5 i el 10%, assolint el seu valor més baix l'any 2007. En els anys successius la taxa d'atur ha pujat de forma ininterrompuda fins assolir valors propers al 25% el 2011.

(0,5 punts)

2) [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Taxa d'atur: Nombre de persones desocupades, però que es troben cercant feina, en relació al total de la població activa. S'expressa en tant per cent.

(0,5 punts)

Economia submergida: Conjunt d'activitats econòmiques que es desenvolupen clandestinament i escapant al control fiscal, a les lleis i les normatives laborals.

(0,5 punts)

3) [1,5 punts]

a) La causa és l'inici de la crisi econòmica global que a Espanya es veu agreujada per la gran disminució de l'activitat en el sector de la construcció.

(0,5 punts)

b) A mesura que una societat es desenvolupa, es produeix un transvasament de població activa des de l'agricultura cap a la indústria i, posteriorment, de la indústria al sector terciari o dels serveis. És l'anomenat procés de terciarització.

El creixement del sector terciari als països desenvolupats és degut al fet que, quan augmenta la renda, es tendeix a multiplicar i diversificar el consum de béns i la demanda de serveis.

També influeix el fet que sovint es dona una externalització d'activitats de tipus terciari (administració, xarxa comercial, manteniment, etc.) que abans formaven part de la mateixa organització industrial.

A Espanya també s'ha de considerar el creixement del sector de la construcció en els anys anteriors a l'inici de la crisi econòmica.

(0,50 punts)

c) La influència de l'envelliment de la població en el percentatge de població activa es reflecteix en el fet que augmenta el grup de població vella (superior als 65 anys), per tant disminueix la població activa o en edat de treballar alhora que també augmenta la taxa de dependència i pot entrar en crisi el sistema de pensions. La població activa d'un país depèn del percentatge de població adulta, la quantitat i la diversitat d'ocupacions possibles i el nombre de dones actives. Tanmateix depèn del nivell de desenvolupament. A Espanya, la població activa ha augmentat a mesura que ha crescut la població i a causa de la incorporació de la dona al món laboral

(0,50 punts)

4) [1,5 punts]

L'alumnat hauria de respondre en termes semblants als següents:

a) L'atur al sector industrial depèn del grau d'automatització i de la implantació de noves tecnologies que cada vegada necessiten més persones qualificades i menys obrers. Tanmateix els fenòmens de deslocalització industrial cap a països emergents afavoreix l'augment de l'atur industrial.

L'atur en el sector de la construcció ve donada a causa de la crisi del sector immobiliari.

(0,5 punts)

b) Les persones més perjudicades per l'atur són els joves que busquen la primera feina, les persones de més de quaranta anys, de més baixa formació i les minories ètniques i col·lectius d'immigrants extracomunitaris. Les dones, en canvi, sembla que estan menys afectades.

(0,5 punts)

c) En temps de crisi, el sector empresarial pressiona per liberalitzar la contractació (reforma laboral per abaratir l'acomiadament, reduir la indemnització i subsidi d'atur...) i poder contractar i acomiadar els treballadors segons les necessitats de l'empresa (mesures de flexibilitat laboral).

El sector sindical i social defensa els drets dels treballadors: el manteniment i millora del subsidi d'atur i proposa recórrer a un altre tipus de mesures com el repartiment del treball, la defensa del sector públic, etc.

L'Estat, per frenar l'atur i superar la crisi (depenent de l'orientació política) pretén incentivar la contractació laboral i els contractes indefinits. A més l'Estat proposa als aturats que amplii la seva formació i, d'aquesta manera, que es preparin per a treballs en sectors en què hi ha demanda. En relació a les empreses afavoreixen la inversió en I+D per millorar la competitivitat.

(0,5 punts)